

del Peninsular, ex-periódich republicá de la Cort, per la defensa que feu de un article de aqueix periódich. ¡Ca! som al sigle de la llibertat y de la civilisació ara; en temps del absolutisme eram en lo de la barbaria y crueltat.

La reina Maria Cristina á sa arribada á Paris depositá uns 35 milions de franchs en casa del banquer M. T. y germans, y altres 20 milions en la dels senyors A., y C.. Desde que es en Fransa ha comprat algunas ricas propietats.

Segons lo diari de Bruselas, Espartero acaba de comprar un terreno en 60,000 duros en lo departament de Landes en Fransa.

Sembla que nostra infelís ciutat está altra vegada amenasada de un gran pronunciament. ¡Quant coneixerá Barcelona que cada bullanga li dona una nova ferida, de la que no curará may! ¡Enteniment barcelonins! coneixen de una vegada que se vos fan fer revolucions per aniquilavos, á fi de que may mes nostra bisarra Catalunya puga alsar son orgullós cap.

ANUNCI.

BELLAS ARTS.

Anton Molet y Orfila pintor y retratista, deixeble de la casa Llotja de aquesta ciutat te una colecció de quadros pintats primorosament al oli, que representan varios passos de la Escripura, interiors d' edificis, paisos &c., los quals ofereix á preus molt regulars. Igualment dit subjecte pinta tot lo que se li demane. Viu en la volta del Remey, nº 3 pis segon. Informarán d' ell en casa lo cadiraire de devant de l' alcaldia, ahont se troban de manifest algunas de sas obras, peraque se puga apreciar llur mérit.

INDEPENDENCIA

DE LA IGLESIA.

ARTICLE SEGON.

La Europa, la part del mon sens dubte mes avansada en lo cami de la civilisació, y cultura, no se troba ja baix la uniformitat de aquell régimen polítich ó sistema de govern que la feya una y poderosa, puig que la feya amiga y simpática entre sí. Dividida de alguns temps á eixa part en absoluta, constitucional, republicana, federalista, despótica y que sé jo en que mes sistemas polítichs, presenta als ulls del observador lo tétrich quadro de aquell regne entre sí dividit, y que ha de desolar-se segons la expressió de la Veritat eterna. ¿Quantas vegadas en efecte no se ha dit que habian de disputarse lo prestigi universal y lo poder exclusiu sobre los habitants de aqueixa part del mon la vella Europa absolutista, y la jova que va creixent y que lliberal se anomena ella mateixa?

Peró no es la Europa en sos diversos y oposats sistemas de

govern la que crida ara nostra atenció; no habem parlat de la múltiple y discorde política europea, que pera compararla ab la Religió, de la qual veritat ó falsedat prescindim per un moment. Fora per cert un fenómeno incomprehensible á no trobarnos en lo sigle de las anomalías, segons á nostre sigle definirem en lo anterior article; un fenomeno fora en veritat ben increible la marxa que segueix molta part de la Europa tocant á la Religió. A pesar de llur diversitat y contrarietat en política, un es lo gran pensament de casi tots los gabinets europeos relativament á la Religió; iguals son llurs miras, idéntichs llurs intents, llur voluntat conforme: avasallar la Iglesia, sia aquesta la que se vulla; fer de totas las Religions un ram de política, á fi de que estiguen aquestas al capritxo dels Soberans. Lo autócrata de Russia, y la democracia suissa, y lo moderantisme portugués, y lo progressisme d' Espanya, tots treballan pera encadenar á llur peu la Religió, com esclavizada tè la sua l' aristocracia inglesa. Si mil trabas intenta posar á la Iglesia l' absoluta Prussia, la lliberal Fransa la coarta en son poder: si lo gran imperi del Austria dona també que sentir algunas vegadas al successor de S. Pere, la humil república andorrana apenas coneguda de quatre catalans y francesos fronterissos sab també desobehir los decrets de aquell, y atentar contra los drets de la Iglesia.

Sens fer distinció entre la verdadera Religió y las sectas religiosas sembla que la major part dels polítichs de nostra época preten que totas las Iglesias ó comunions religiosas han d' estar enterament baix la jurisdicció dels respectius soberans, axi com hi estan los demes rams del estat. Alto aqui: que las religions, ó millor direm sectas religiosas que no son mes que obras de la ma del home estiguen en tot y per tot subjectas al poder del Soberá que las permet ó tolera en sos dominis,

no hi ha tant que contradir; però que la Iglesia catòlica fundada per lo mateix Deu, y deixada al poder y cuidado de son vicari en la terra, y dels successors dels apòstols, los bisbes, dependesca del poder secular en lo que toca á sas dogmas y disciplina.... May: de ninguna manera: es impossible.

Jesucrist ab lo ser li doná la llibertat y la independencia de tot poder civil y polítich, com probárem en lo article anterior, y sens aquestas ni may ha existit ni pot existir. Y no se vinga ab sofismas que se desfan com una figura de cera á la hora del foch, puig que ben examinats no son mes que bombollas de sabó, paraulas vuidas de sentit, y plenas de futilitat.

Es cert que preguntant Pilat á Jesucrist *si era rey* li respongué que *son regne no era de aquest mon*; però ¿que ténim de aquí? ¿se pot seriament inferir de aquestas paraulas del Mestre de la veritat á no procehir de mala fe, ó á no tenir trastornat lo cap, ó lo enteniment mes obtus que un ferro rom, se pot inferir repetesch que la Iglesia dega esser gobernada per lo poder secular? «Mon regne no es de aquest mon,» axó es, comenta lo gran Agusti; «so Rey, però no te alarmes per axó, ni temas que usurpe lo mando al Emperador: no te agites ni cometas per temor crim algun, com ho feu Herodes degollant á tants innocents, figurantse que Jo venia á pendrer-li la corona.» «Mon regne no es de aquest mon,» «transitori y terrenal, afegeix, S. Cirilo, creat en lo temps y destinat á acabarse ab ell, sinó al contrari, sempitern, celestial, la gloria del qual gosarán tots los que observan ma santa lley.» «La Iglesia, que es lo regne de Deu, diu lo eloqüent S. Crisóstomo, estará en la terra fins á la consumació del mon, però com peregrina, de tránsito, á la manera de un viatjant que va afanat buscant sa felicitat fins que arriba al terme de sos desitjs.»

men de la Iglesia, lo modo en fi de gobernarse aquesta en lo que no toca al dogma. Luego la disciplina es sempre externa de una ó altra manera. Extern es lo culto en lo magnífich aparato de las ceremonias magestuosas que despliega la Iglesia en sas festivitats: externs son los ministeris de la instrucció y predicació: externas totas las ceremonias dels sacraments, fins las de la confessió que es lo acte mes intern y ocult.

Peró donam que la disciplina se dividesca en *interna y externa*, y que solament la primera estigue en la jurisdicció de la Iglesia: donchs l' altra en la del poder secular. Donchs de sa voluntat depenjan lo dejuni quaresmal, l' abstinencia, lo precepte de la missa, la comunió pasqual y l' annual confessió, lo reso dels ecclesiástichs, lo idioma llatí adoptat en la liturgia... Mes no, dirá algú horrorisat ja de tan fatals conseqüencias, no se parla de aquesta disciplina general que proceheix ja dels temps apostólichs per una constant tradició, ja de Concilis universals.

Se parlará donchs de la que está reservada als sumos Pontífices y de la particular privativa dels diocesans.

Be: ¿y luego que se fa de las prerrogativas de la Santa Sede sancionadas expresasment en lo Concili Tridentí? ahont es son primat de honor y jurisdicció universal sobre la Iglesia? ahont es son poder de lligarho y deslligarho tot? ¿Y als bisbes quins drets als quedan sobre llur remat? si sels nega lo arreglar la disciplina externa de llurs respectivas diócesis, ab quina jurisdicció quedan? ¿Ab la de definir dogmáticamente? no: axó es propi ó del Papa ó de un Concili per ell aprobat: ¿ab lo poder sobre la disciplina interna? y pregunto jo ¿ahont es aqueixa disciplina interna, cas que existesca, que no estigue tant barrejada, si es licit usar de aquesta expressió, ab la externa que sia imposible separarlas?..... Donchs ¿y las re-

galias, no dubto cridarà una veu de tró, y las prerrogativas de la corona que han de anarsen á rodar ?

Veheus aquí lo gran caball de batalla dels que pretenen fer creurer als Soberans que ab la mateixa ma que empunyan lo cetro del poder secular, poden sens altra missió que llur voluntat dirigir la nau de Perè, ó á lo menos exercir dins d'ella autoritat y jurisdicció.

Breus serem sobre aquest punt, ja perquè si nos engolfavam en aquesta materia, no nos seria dable surtir d'ella quant voldriam, ja perquè, ho dihem ingenuament, tractam d'ella ab repugnancia, puig que es precis confessar ab candidesa, que en assumpto de regalias ecclesiásticas ab una mica de res se fereixen delicadesas dignas de atenció, y es molt difícil, per no dir casi impossible, escriurer al gust de las parts interessadas. No obstant la consciencia abans que tot, y catòlics primer que vassalls es nostre deber tornar per los drets de la Iglesia quens dona ab una vida espiritual una herencia de bens eterns é immensos.

Regalía en general es segons comuna significació « la preeminencia, prerrogativa ó excepció particular y privativa que, en virtut de suprema, autoritat y potestat, exerceix qualsevol soberá ó estat. » Deixant á part, per no esser ara de nostra incumbencia las regalías que no tenen relació alguna ab la Iglesia, com lo encunyar moneda &c., fixam nostre assumpto sols en las regalías ecclesiásticas. No pot posarse en dubte á no voler negar la fe de las historias, que todas las regalías que sobre la Iglesia tenen los Soberans, son á ells concedidas per la Iglesia mateixa. La majoria dels polítichs que vol que los pobles baix una forma ó altra hajan depositat en llurs reys las mes ó menos prerrogativas que sobre ells tenen segons los usos, tradiccions ó constitucions quels governan, han de concedir ne-

cessariament lo mateix dret á la Iglesia á no ferla de pitjor condició que aquells, ó á no voler caurer en una manifesta y poch honrosa contradicció.

En efecte: agraphada la Esposa de Jesucrist á la veneració y afecte que li mostravan los successors en lo govern de las nacions de aquells que habian derramat ab feresa sa sanch, y mes que tot á la religiositat plena de intrepidesa ab que molts princeps de la terra se habian alsat coratjosos contra los enemics del nom cristiá, plena si, de la mes benévola gratitut la Iglesia concedí á sos zelosos defensors y afavoridors certas prerrogativas ó drets en lo que toca á sa disciplina ó govern. Nostra Espanya com una de las primeras nacions que mes ha treballat per la Iglesia de Jesucrist es un bon testimoni de aquestos fets. Las tersas reals, los mestrasgos, lo delme, la crusada, lo patronat, totas aqueixas y demes prerrogativas concedidas á nostres Reys per Clement V., Alexandro VI., Joan XXII., Adriá VI., Inocenci VIII., y altres Sumos Pontífices, son altrás tantas probas de l'afectuosa atenció que envers nostra patria ha sempre tingut la Santa Sede.

¿Y no fora lo colmo de la ingratitut valerse dels mateixos favors fets ab tanta benevolencia per la Iglesia pera sobreposarse á ella? no fora lo mes indigne aprofitarse de aquestas prerrogativas pera traspasar los límits marcats y entrar al santuari á fi de governar en ell despóticament? La Iglesia pot haber concedit al poder secular alguns privilegis á sas cosas tocant, però may ha pensat en despullarse de sa llibertat é independencia: pot haber permés esser particips del delme ecclesiástich als Soberans, però may als ha donat la facultat de abolirlos: pot haberlos concedit part en los caudals de la Crusada, però may lo poder de disposar d'ells á llur antoix: pot haberlos fet la gracia de que elegissen y presentassen los

bisbes, però may de que poguessen obligarla á confirmarlos: pot haber, pera dirho ab pocas paraulas, admés á la participació de alguns de sos drets ab dependencia emperó d' ella, als prínceps de la terra, en gratitut de las atencions de aquetsos en son favor, mes jamay los ha admés, ni admetirá á son govern y jurisdicció, sinó tan solament com protectors al pas que subdits.

Crehem haber portat las anomenadas regalías ecclesiásticas, ó sian las prerrogativas del poder secular sobre la Iglesia á llur verdader terreny, y haber reassumit del millor modo quens ho ha permés la brevedat que en aquesta materia nos imposárem al principi, lo mes particular sobre lo abus que de las mencionadas se fa. Se pot veurer ab evidencia que ben entesas las regalías cap dret donan als Soberans sobre lo essencial de la disciplina ni *externa* ni *interna* de la Iglesia, y que enclosas dintre llurs límits en res menoscaban la independencia y llibertat de aquesta. La Iglesia es massa generosa pera deixar de agrahir los favors que á ella se fan á pesar de ser de obligació, pero tampoch permeterá may quedar sense lo que la fa la verdadera Iglesia del Home-Deu.

Pocas paraulas direm sobre lo altre sofisma que presentan los novadors contra la independencia de la Iglesia, y que sols lo furor mes encarnissat contra aquesta podia inventar, y la mes rabiosa mala fe podia usarlo: ¡tant es cavil·los y ridícul!

«La Iglesia se troba en lo Estat; y lo Estat es mes antich que la Iglesia:» ea aqui lo gran argument del qual se preten traurer per última conseqüencia que luego lo príncep ó cap del Estat tè dret de governar á aquella. *La Iglesia en lo Estat!* del mateix modo que l' ànima en lo cos, explicava S. Francisco de Sales, animantlo y perfeccionantlo gradualment. Però deixem aquesta mística explicació del gran Mestre espiritual.

La Iglesia en lo Estat! també se hi troba un embaixador de un princep estranger: ¿mes de quina manera? ab total independència dels capritxos del poder. Es cert pot aquest donar disposicions que ataquen sos drets que son los de son Soberá, però també primer deixarà de ser lo representant de una potencia independent, que cedir á despóticas exigencias. Donchs la Iglesia se troba igualment en lo Estat independent del poder, y abans deixarà d'esser la verdadera Iglesia de Jesucrist que perdre sa independència. Dèu, no hi ha dupte, com tot aquell que se troba en lo Estat independent d'ell, observar las costums y lleys de aquest dirigidas al benestar y conservació dels pobles y que no se oposan á sos drets á eixos mateixos fins conformes; ha de cumplir ab las relacions que median entre ella y lo mateix Estat, mes aquí acaban sos debers: tot lo que va encaminat á menoscabar sos drets no es per ella obligatori, al contrari deu reprobarho y tirarho de sí.

Se diu que lo Estat es mes antich que la Iglesia de Jesucrist coetern ab lo Pare! ¿Que per ventura la Religió verdadera (y la Iglesia de Jesucrist no es altra cosa) no nasqué ab lo mon? ¿Adam, Eva, llurs fills després no tributavan á llur Criador los obsequis de l'adoració mes humil? ¿En lo cataclisme universal, quant las aigües acabáren ab tots los Estats y ab llurs habitants, no quedá salvada la Religió en la persona de Noé? Surt aquest ab sa familia de dins de l'arca, y apenas posa lo peu en terra aixuta, quant encara ni lo mes remot pensament se tenia de fundar altra vegada los Estats, ja dona una prova de que la Religió no se habia perdut en lo universal diluvi, de que ella sola habia sobreviscut á la ruina dels imperis y dels governs: «mes Noé (luego de sa surtida del arca) edificá un altar al Senyor, diuhen las sagradas páginas, y prenent de quiscun dels bestians y dels aucells *mundos* oferí holocaustos

sobre lo altar.» Que se veja donchs si lo Estat es mes antich que la Iglesia, ó la Religió.

Mes podriam exténdrernos en la refutació dels sofismas que anam impugnant, però nos sembla bastant lo dit pera tenir en resúmen y estar á la capacitat dels menos instruits los principals arguments que fan surtir victoriosa la independència de la Iglesia de las cavil·lacions y argucias de sos enemichs.

Estiguen persuadits tots los governs de la terra, sia qual se vulla llur sistema de governar, que tocant al modo de portarse ab la Iglesia de Jesucrist no tenen altra alternativa que ó perseguirla de mort pera veurer de acabar ab ella en llurs dominis, ó deixarla que ella sola se arregle en son régimen y jurisdicció ab total independència y llibertat. O com enemich ó com protector, sols de aquestos dos modos pot ficarse lo poder secular en lo que atany al dogma y disciplina de la Iglesia de Jesucrist.

J. M. R.

CONSTITUCIÓ DE 1812. — MAJOR EDAT DE LA REYNA.

Encapotat se presenta encara l'horisont polítich de nostra desventurada patria: un núvol prenyat de una tempestat horrosa gira sobre nostres caps, y amenassa descarregar sobre la infelis Espanya lo plor y la consternació.

Be es cert que ab la caiguda de un ministeri de no gayre alegre memoria semblava que havia de asserenarse nostra atmósfera, y que anavan á desapareixer pera sempre los catclismes que la ennegreixen, però no ha estat axí per desgracia: un fatal rumrum que corria en los últims dias del gabinet Rodil, va encara de boca en boca, y se tem com á las horas de un dia al altre sa realisació. Parlam del pronunciament en favor de la Constitució de 1842.

Es veritat que per qui totas las anomenadas Constitucions no son mes que papers mullats, lleys escritas que no se cumplen y un teixit de articles pera embabiecar als pobles, sembla que tant li ha de fer la Constitució de 1837 com la de 1842; però com lo volerse ara que estigue vigent aquesta mes be tñe aquella porta un fi ja de ningú desconegut, y un fi per desgracia fatal pera tota la Espanya, es necessari alzar la veu pera que se veja que la nació, *la voluntat de la qual es soberana* anatematiza tot intent sobre aquest particular.

Si, fatalissima ha de ser pera nostra patria la prolongació de la minoritat de la Reyna. La Espanya desitja, y li convé en gran manera, eixir de aquesta ansietat en que ha de viurer mentres dure la regencia. Nosaltres fins volem concedir que lo supremo magistrat en las mans del qual estan las regnas del Estat durant la menor edat de l' angusta Isabel, sia per medi de son govern un manancial de prosperitat y ventura pera la nació: que ab lleys sabias y oportunas, ab disposicions enérgicas y acertadas torne á aquesta sas riquesas y son renom, però may, may li podrá donar, es precis confessarho, una só lida tranquilitat, una quietut segura y permanent: may li podrá tornar aquell estat normal y de confiança que tant necessitan los pobles pera llur benestar.

No hi ha que ferse il·lusions; mentres dure la menor edat

de la real Princesa tots los partits se agitarán á mes no poder, tots farán los esforços possibles pera apoderarse de la situació: los carlistas y los isabelins, los absolutistas y los republicans, los moderats y los progressistas tots treballarán ó publicament ó en secret á fi de ferse duenyos del pais: lo insegur estat de nostra política al pas que neguiteja á tothom, dona confiança á tots los partits pera posar en planta llurs projectes. Sens ninguna garantia encara de si la Reyna després de haber prés lo cetro en sas mans ha de quedar Reyna constitucional moderada ó progressista, ó bé Monarca absolut, tota la Espanya se remou, y la una part vol lo que l' altra anatematiza, y una tercera se oposa á eixas dos, y una quarta á totes declara la guerra.

A mes: prolongantse la minoritat de la Reyna anirém continuant á esser la joguina de las potencias estrangeras. L' ambició de aquesta, miras interessadas de aquella, las conveniencias de un' altra seguirán, com han fet fins ara, á divertir-se ab nosaltres, fentnos esser tan aviat moderats com progressistas, tan aviat absolutistas com republicans conforme mes convinga á llurs interessos y á llur política. Y com per desgracia dividits los espanyols en mil y un partit y afanyosos pera que prospere lo particular, per no saber quin al fi ha de prevaler, necessitan lo apoyo del exterior, de aqui es que mentres ab la majoria y casament de l' augusta filla de Fernando no se tallen las esperansas dels partits, formantne un de poderós y que contenint en si á la majoria de la nació, reduhesca als altres á una cosa insignificant y sense prestigi, mentres axi no se fassa, estarem sempre baix la fatal influencia de potencias estrangeras. Y gens nos admiram se suspite la mes negra y horrible trahició de un pit ahont sembla impossible cábrer tanta ingratitut y perfidia tanta, y que nosaltres volem

llisongearnos de considerarlo ple de noblesa y probitat; gens nos admiram dihem, puix que obligat lo un partit á entregar-se als brassos de gabinets estrangers á fi de poderse sostenir contra los violents atacs ab que pretenen derrocarlo sos contraris, quant en sa má está lo poder, pot servir tal vegada sens repararho ell mateix de instrument á las interessadas miras de potencias ambiciosas é intrigants.

¿Que se pensa donchs, que se preten ab la prolongació de la menor edat de la Reyna? ¿Es per ventura possible trobarse una rahó que la justifique, y que per son interés no direm sobrepuje, però ni sols compararse puga ab las tantas causas y de gran pes totes, que en contra habem al-legat sens contar las mil altrás que hi ha? ¿Per motius frívols y pot ser de sola particular conveniencia de partit, haurá de continuar la infel·lis Espanya en lo estat de agitació y desassossego en que viu.....? Fora lo colmo de la imprudencia intentar tal cosa: fora lo sumo de la villanía y del mes negre antipatriotisme. No sabem persuadirnos capia en pits espanyols tanta vilesa y egoisme.

Una de las principals rahons, pera no dir la única, de alguna importancia, que sembla poden fer necessaria la prolongació de la minoritat de la real Órfana, es á nostre pareixer la poca experiència que se pot suposar en una jova de catorse anys pera que puga regir una nació que á sa extensió y poca unitat reuneix fa anys alguns amontonats materials volcánichs, que al mes leve descuit ó poch tino van á causar un horrorós incendi. No negam ser digne de atenció aquest motiu, però també direm que atesas las actuals institucions políticas de nostra patria, no es de tan funestas conseqüèncias com á primera vista se presenta.

Lo Rey regna, però no governa es lo gran axioma dels governs representatius. Res donchs hi fa ó molt poca cosa la

mes ó menos experiencia de un Monarca constitucional ó representatiu en la direcció del Estat. Que se rodeje l' augusta Isabel de consellers de la corona model·los de probitat y patriotisme; que elegezca pera formar son govern homes de conciencia y saber , y á pesar de sa poca experiencia pot ser en son jove regnat felis y poderosa la Espanya.

A mes de que , á confessar la veritat ingenuament , segons nostre concepte la major edat de la Reyna ha de importar son prompte casament. Deixar á la jova Princesa després que haja pres lo mando dels pobles sola á sos pochs anys , fora abandonar á la Espanya en la mateixa deplorable situació poch mes ó menos en que se troba ara. Mentres ab lo enllas de Isabel ab un Princep digne de sa ma no se fixe pera sempre lo sistema polítich que ha de prevaleixer en nostra patria, los partits se agitarán ab furor, y continuarán ab llurs ambicions y esperansas trastornant lo Estat.

Que se case donchs l' augusta filla del seté Fernando luego que haja arribat á sa major edat. Que se li done un espós adornat de aquellas prenas necessaries pera posarse al devant de una nació católica il·lustrada y poderosa , però que avuy día se troba en si mateixa dividida y abatuda.

¡ Ah! sentim en l' ánima , ho dihem ab candidesa, lo veurem obligats á cessar en nostres treballs , puix estam contemplant de lluny lo gran día en que lo casament de la Reyna va á ser la discussió de tots los escriptors y de totas las opinions , y nos dol del intim del cor no poder pendrerhi part. Cuidado espanyols , que de aquest punt depenja lo fió lo principi de nostras desgracias. Varios son los princeps proposats pera donar la ma á la Reyna d' Espanya , y cada partit ne acompanya un , cuidado , tornam á dir , cuidado y alerta compatricis.

Fora tal vegada extemporáneo lo donar ara aquí nostre parer sobre lo particular, que estan segurs es lo únich que pot salvar á nostra desventurada patria, però no podem deixar de insinuar ab tota la energía de que som capassos, que á la Espanya de cap modo, per ninguna rahó li convé un estranger. Si volem surtir del pupil-latge tant funest á nostres interessos en que fins ara nos han tingut potencias ambiciosas, es de tots modos necessari no admetrer cap foraster en lo trono de S. Fernando pera company de la neta de Carlos IV. Vingués de ahont vingués no fora altre son dot que una aliansa que mes bé que amistosa seria fatal pera nostra patria. Si la Espanya desitja conservar sa independencia, y no se vol veurer la esclava de la política estrangera, que no se unesca ab relacions de familia, á lo menos ara, especialment ab la Fransa y la Inglaterra.

No faltan espanyols en las venas dels quals circula la sanch real dignes de la ma de Isabel; cuidado emperó també en la elecció de aquestos. No tots poden fer la ventura de la nostra y de llur patria. Que se considere que sols es possible cicatri-sar las llagas del desgarrat cor de la infortunada Espanya, sols es possible tornarli la calma y lo benestar ab la unió de tots los partits, ab la germandat de tots los bandos en que principalment está dividida. Y essent cert, com no pot deixar-se de veurer, que á mes dels partits moderat y progressista, n' hi ha un altre en Espanya pot ser, y tal vegada sense pot ser, mes numerós que aquells, es precis confessar indispensablement que entre los joves espanyols parents de l' augusta Isabel sols un n' hi ha que donantli la ma puga unir y agermanar tots los partits. En ell y en la real Princesa estan personificats los dos grans partits que divideixen la Espanya, y sols ab lo enllas dels dos parents quedarán aquestos satisfets y

tranquils. Si no volem mes trastorns, que se reflexione seriament lo que acabam de indicar.

J. M. R.

FRENOLOGÍA. (I)

Esperant estavam que algun dels privilegiats talents que son lo llustre de nostra Capital se ocupás de las llistons que sobre Frenología ha donat en las salas de la Convalescencia del Hospital general de aquesta ciutat lo Sr. D. Mariano Cubí: nos creyam que axi com se ha parlat d' ellas per lo que miran á la medicina ó fisiología, també una ben trempada ploma religiosa no las deixaria passar per alt en lo que diuhen relació á la moral; y ab tanta mes ansia esperavam se tractás de las tals llistons en lo que tocan á nostras crehencias religiosas, quant desitjavam veurer si lo concepte que d' ellas se habia format era igual al nostre pobre parer.

[1] La Frenología ó *sia Filosofia del enteniment humá* es segons diuhen « una ciencia per medi de la qual ab sols inspeccionar la superficie externa del cap es com si se nos hagués revelat y posat devant de nosaltres de manifest lo invisible esperit que nos anima, » axó es, se coneixen nostras passions, inclinacions, simpatías, la mes ó menos activitat de las facultats de la nostra ánima &c. &c.

Habem assistit á algunas de las citadas llistons ó conferencias frenológicas del Sr. Cubí, hem vist son *Manual de Frenologia*, llegit habem lo prospecte de son *Curs complert* de la tal *ciencia*, habem consultat sobre lo particular ab alguns erudits que han assistit també á la cátedra pública del dit Professor frenológich, y tot nos fa confirmar en la idea que desde lo principi habiam concebut, á saber que convindria que lo Sr. Cubí nos posás mes de manifest l' armonía que se diu existir entre la Frenología y lo llibre albedriu, que sas explicacions fossen mes terminants y explicitas sobre la llibertat del home.

Desitjosos donchs que lo Sr. Cubí ó algun altre intel·ligent en la *ciencia* frenológica nos aclare la confusió de ideas en que confessam ingenuament nos deixáren los discursos del mencionat Professor en lo que toca á la llibertat del home, anam á proposar ab tota sensillesa y bona fe los *escrúpols* que sobre lo particular nos han quedat.

No es nostre intent entrar en qüestió sobre los principis de la Frenología, que ni impugnem ni concedim en la totalitat dels termes en que están expressats especialment alguns. Vhem que á mes de vastos coneixements dels quals careixem, se necessita profundisar molt sobre la tal *ciencia* pera poder donar sobre ella una crítica definitiva al mateix temps que justa y rahonable, y ni nostra cortedat es pera tanta cosa, ni nostras ocupacions nos han donat lo temps sufficient. Nos concretarém donchs, á lo que oïrem del Sr. Cubí relativament á la llibertat del home.

Se definesca ab las paraulas que se vulla la llibertat del home ó lo llibre albedriu, si se vol parlar de sa essencia sempre se ha de convenir que en la substancia es «lo poder elegir entre lo bé y lo mal.» Axí ho han entés fins ara filosops y mora-

listas, y lo mateix Sr. Cubí quant diu, que « lo llibre albedriu es la percepció de dos objectes y lo poder d' escullirne un. » Imbuïts nosaltres en aquestos principis és com no habem pogut deixar d' estranyar certas proposicions del citat Professor, que á dir la veritat, á no haberlas entés de la mateixa manera altres de sos *oyents-deixebles*, ab los quals hem conferenciat, casi hauriam cregut ó no haber percebut bè las paraulas, ó no haber sabut penetrar lo sentit.

Segons mes de una vegada ha repetit lo Professor frenològich, quant se tè un òrgano qualsevol molt *desarrollat* (1), se obra *irremissiblement*, *sens poder ferhi mes*, segons sas propies expressions. Varios exemples cita lo Sr. Cubí en confirmació de sa assereió; lo de aquell son col·legial, que représ perquè tot lo dia estava detras del joch, respongué, que ell ja coneixia la rahó, però que no podia abstenirsen, y que se veya impulsat á ell; lo de aquell lladre que tancat á la presó, ahont ell mateix habia demanat estar per no poder corretgir-se de son vici, satisfeya sa passió col·locant alguna de las pessas de sa roba en un paratge, y fent com qui la robava després de haber nirat aquí y allà per si l' observava algú.

De aquí es que, segons ensenyansa del frenològich Professor, com aquestos tals no poden deixar de obrar conforme al *desarrollo* de llur òrgano, cap culpa tenen en la malícia de llurs accions. Un gat famat posat á la vista de una taula sobre la qual hi ha un tall de carn, que necessàriament se tira á devorarlo, veheus aquí l' home, diu lo Sr. Cubí, quant tè

Demanam sens permeta lo barbarisme de aquest verb y del nom d' ell derivat, á fi de poder expressar millor la idea del Professor y usar de sas mateixas paraulas.

desarrollat enterament un òrgano qualsevol, que irremissiblement obra obligat per ell. ¿Se pot culpar per ventura al célebre músich Rossini, ó al incomparable Cervantes per llurs in-genis admirables? es comparació d' ell mateix; donchs ab la mateixa injusticia se culpa á un assassino que per tenir *desarrollat* l' òrgano de la *destructivitat* desenvaina lo punyal y lo clava en lo pit del innocent.

Será tal vegada efecte de la poca penetració y profuuditat de nostre enteniment, però confessam que las ideas expressadas per lo Sr. Cubí, que acabam de citar tiran per terra, á nostre pareixer, la llibertat del home. Si la elecció entre lo bé y lo mal es l' objecte del llibre albedriu, si en axó consisteix tota la llibertat del home en poder obrar ó no obrar, ferho de aquesta manera ó ferho de l' altra, es precis confessar que careix de llibertat, si se preten que com los irracionals se veu obligat en sas accions per una especie de instinct, ó sia *desarrollo* del òrgano.

Nosaltres no negarém que pot una passió ensenyorirse en tanta manera del cor del home, que lo arrastre algunas vegadas contra sa voluntat actual negativa á satisferla; potser mes de un exemple se podria citar; però de que l' home sia arrastat de una passió, á que obligat per aqueixa obre *irremissiblement* sens tenir potencia pera fer lo contrari, ni mes ni menos que la fam obliga al gat á que irremissiblement aranye la carn que se li presenta devant, hi ha una diferencia immensa. Ab lo primer no deixa de ser mes ó menos culpable l' home, puix que en sas accions no hi falta mes ó menos voluntari ó en lo acte, ó en la causa, ó en lo efecte, y del segon modo l' home quedaria del tot irresponsable de lo que fa.

Si bé ja han vingut á dir axó las conferencias frenológicas de la sala de la Convalescencia. Segons lo Professor, quant

una autoritat ab sa conducta tirànica y bárbara oprimeix als pobles, la responsable de tanta crueltat es solament la Societat, que posá lo tal militar ó magistrat en un puesto ahont per motiu del *desarrollo* de son òrgano habia de obrar *irremissiblement* ab feresa. Lo responsable de haberse menjat lo gat lo palpís de carn es aquell que lo deixá sobre la taula, sabent la fam del animal.

De aqui se segueix que de tots los crims sian de la especie que se vulla, que se cometen per motiu del massa *desarrollo* de aquest ó del altre òrgano la causa primordial y per consegüent lo responsable n' es qui á eix ó á aquell infelis doná un òrgano tan *desarrollat*, qui permet que al tal se li presenten ocasions pera obrar segons ell l' obliga.

Repugnam creure que lo Sr. Cubí vulla pendrer sobre si conseqüencias de tan terrible transcendencia, y que no obstant, segons nostra lògica, flueixen legítimament de las premissas per ell assentadas, y per lo tant esperam farà sobre lo particular novas aclaracions.

La parábola evangélica dels talents ó monedas donadas á sos criats per lo Senyor abans de sa marxa no es aplicada del modo degut. Es cert que nosaltres no som responsables sinó dels bens naturals que habem rebut de la ma de Deu, y que no sens demanará compte dels que no tenim, axi com lo mut no será judicat per no haber ocupat sa llengua en las alabansas divinas, mes axó sols tè lloch en lo que no está en nostre poder lo alcansar, com no estava en la facultat dels criats lo procurarse los talents, però quant está en nostra ma lo mes ó menos, serém judicats segons hajam obrat, axi com llegim en lo mateix evangeli que foren alabats ó castigats los criats conforme negociáren los talents, que sels donáren, pochs ó molts. Lo mateix se ha d' entendre de la parábola del sem-

brador y de tota altra á ella semblant , puix que sempre se ha de fer la diferencia entre lo que no está en nostre poder lo fer ó desfer , y entre lo que depenja de nostra voluntat.

De que l' home no sia responsable de sas accions infereix lo Sr. Cubí que la Societat es injusta en las penas ab que castiga á qui *irremissiblement* ha de obrar de aquesta ó de aquella manera. La conseqüencia , no hi ha dubte , es natural ; sols qui es responsable de una acció ha d'esser premiat ó castigat per ella ; però tampoch hi ha dubte que la tal asserció estampa una taca en la suma perfecció y puresa de Deu.

Si es injusta la Societat que castiga fins ab la última pena al delinqüent , que per motiu del *desarrollo* de un órgano se alsa contra los bens ó la vida de sos semblants . ¿ que será lo etern y supremo Legislador que en las lleys que doná á son poble determina la mort y la mort mes dolorosa per mes de un delicte sens que fassa distinció de *desarrollo* ó no *desarrollo* de aquest ó del altre órgano ?

Conseqüencias son aquestas sobre las que convindria que lo Sr. Cubí hi reflexionás detingudament , que emanen natural y legitimament de las proposicions per ell avansadas, volem suposar , de bona fe. Nosaltres al ocuparnos d' ellas no habem tingut altre fi que advertirlas al erudit Frenològich , á fi de que comentant ell ó aclarant sos discursos , se veja clarament fins per los mes rudos , que la Frenologia en res se oposa á la llibertat del home.

Lluny de nosaltres lo haber volgut impugnar al il·lustrat Professor , en qui confessam , habem observat un fondo d' erudició y de un ardent patriotisme , com també en sas crehencias religiosas manifestadas per sas paraulas una puresa de un verdader católich.

Pot ser , tornam á repetir , la cortedat de nostre enteniment

es la que ha creat los escrúpols que acabam de proposar , però com no som los sols á qui han ocorregut las tals dificultats , crehem no sens podrà tatxar de imprudents en haberlas proposadas á fi de que se desvanescan. Joves sens mica de fanatisme y amants de saber , nos tiram ansiosos á tota novedat científica ó literaria, que arribe á nostra noticia; però obedients, gracias al Senyor , á aquella veu interna que es nostra guia , detenim los presurosos passos devant mateix del temple de Minerva, quant vehem rodejat lo altar de tempestuosos núbols, y esperam que se desvanescan aquestos per entrarhi ab confiança.

J. M. R.

AGRICULTURA.

NOTICIA

De alguns ensaigs practicats pera convertir lo blat comú en blat tremesó.

En va se proposarían problemas mes ó menos intrincats , proposicions mes ó menos difícils y projectes mes ó menos agegantats , si no se vegés manifestada per la experiencia ó per la práctica la possibilitat y utilitat de llur resolució y plantificació. En vá répetim se cansarían los sabis en proposar difi-

cultats y que se soltassen ab una promptitut mes ó menos accelerada, si lo proposat en teoría fallás en la práctica, si lo superbo edifici que alsáren en lo bambolejant enllosat de llur acalorada imaginació se desplomás y derruis al cimentarlo en lo sempre ferm y estable apoyo de la práctica y de la experiencia. Tan clar y evident es lo que acabam de dir com que no necessita de comentari algun, puix que se concibeix palpable y visiblement per las llums de la rahó natural. L' orgull, la vanitat y la presumpció han pogut en algun temps fer impressió en lo cor de alguns homes y aquestos inflamats llavors ab lo ardent foch de aquestas passions, pretenguéren plantificar proposicions que sols podian tenir cabuda en l' acalorada imaginació de un fantástich poeta: proposicions inconcebibles é inexplicables: proposicions y problemas de realisació casi impossible y tan sols ideals. Mes y encaraque fossen susceptibles de realisació; encara que fossen susceptibles de posarse en práctica ¿de que nos serviría axó si no se verificás? que utilitat de axó conseguiríam si no vegessem per nostres propis ulls posat en práctica lo que se nos proposa en teoría, per apreciar degudament sos resultats? Axí donchs en vá per ellas pretendrian verificar las innovacions que en llur concepte se desplegassen; puix que arraconats llurs escrits y cuberts ab la pols del olvit y despreci, no trobarán aquellas presumidas alabansas y glorias que per ahont se vulla recullir creyan, com ho vehem practicarho tot los dias y succehir molt amenut.

Evitar tals escolls fou lo fi á que se dirigiren nostres cuydados, quant transcriguérem en lo número anterior lo article relatiu al blat. En aquell manifestárem lo esmero que requeria son cultiu per quant l' home lo usa tots los dias per son aliment: manifestárem axi mateix los varios medis que poden

usarse pera deslliurar-lo del orb; y diguérem finalment que en cas de perdre-se la cullita en rahó dels frets del hivern se podia ressarcir sa perdua ó ab lo blat tremesó sembrant-lo en primavera, ó ab lo mateix blat de hivern sembrát axi mateix en la estació dita, mes afegirem que en Fransa y en Inglaterra no havia pogut obtenir-se fruit assahonat del blat de hivern quant sembrat en primavera. Axó diguérem, mes no bastant haberho insinuat era precis donar un pas mes; puix de poch serviria que lo pagés posás má al blat de hivern peraque sembrat en primavera li donás fruit assahonat en Juliol, sens saber que realment arribará á alcan-sarho: sens saber se haja arribat á veurer confirmada per la práctica y la experiencia la possibilitat de convertir lo blat comú en verdader blat tremesó encaraque no ho hajan conseguit en Fransa y en Inglaterra. Axó era lo que faltava y axó es lo que verificárem en lo any mil vuit cents quaranta hu; sent la relació de dits ensaigs lo que forma l' objecte de aquest curt article.

Lo dia trenta del mes de Mars del any ja citat fou lo destinat pera comensar nostres ensaigs, servintnos per axó de un test dels comuns, medianament gran y situat en paratge ahont se trobava resguardat del vent Oest. En dit dia donchs remenàrem bé la terra de dit test que era medianament bona y sembrárem en ella un grá de blat comú, regant-la immediatament. Lo dia primer de Abril la regárem y ho hauriam verificat lo dia tres á no haber sobrevingut una bona pluja que nos servi de gran profit, puix en lo dia cinch ja havia grillat lo blat. Lo regárem en lo dia següent y tenia ja una polsada de altura sent tal la furia ab que creixia que tots los dias al examinarlo lo veyam ja mes alt y lussá notantli una gran diferencia respecte al dia anterior. Axi lo anavam cuydant y regant cada dos ó tres dias segons li convenia, però cuydant

que la terra se trobás en la deguda sahó. Se passá axí lo mes de Abril acabat lo qual tenia ja dos brots que procurárem cubrir ab terra y continuá creixent llavors ab la major rapidesa. En dos de Maig tenia un altre brot que cubrirem també, puix aquesta fou sempre la primera atenció en que nos fixavam y en lo mateix dia femárem la terra regantla ab aigua y orins podrits: en nou del mateix mes tenia lo blat nou brots y femárem la terra ab un poch de colomassa. En lo dia dotse sobrevingué una pluja tempestuosa, los saludables efectes de la qual se manifestáren molt luego, puix ames de haber crescut llavors ab alguna rapidesa, en lo dia divuit del citat mes tenia ja divuit brots ó canyas. De aquest modo seguia lo blat y en lo dia trentahu de Maig tenia vint y sis canyas, y lo regárem ab aigua y orins podrits, tenint sempre com hem dit ja, la precaució de cubrir ab terra los brots ó canyas que anavan surtint.

Fins aquí no podiam tenir esperansa alguna de un resultat felis, puix que sols habiam observat lo famós creixement del blat per lo que mira á la fullaraca de la planta, mes res observavam encara, que nos pogués indicar lo creixement de las espigas. Mes ben luego quedáren satisfets nostres cuydados per quant en lo dia dos de Juny vegérem ja que las estremitats de las canyas estavan abultadas, senyal certa del creixement interior de las espigas, las que compareguéren usanas en lo dia cinch del mateix mes. Continuáren aquestas desplegant-se fins lo dia trenta del citatmes en que ne tenian ja vint y dos y habent deixat lo blat per mes temps en la terra lo arrancárem en lo dia catorse de Juliol; sent lo resultat haber crescut mes de dos peus y haber obtingut de un sol grá de blat comú uns vint y sis brots ó canyas, y vint y dos espigas, que no obstant de no ser molt voluminosas donáren sobre uns trescents

grans, quant un grà sembrat en lo camp no dona sinó la mitat.

Tal fou lo resultat de nostres experiments, resultat que ab rahó crehem poder denominar felis y satisfactori, puix que hem lograt obtenir lo blat tremesó sembrant lo blat de hivern en primavera, lo que jamay poguéren conseguir ni la Fransa ni la Inglaterra, lo qual á mes de ser de gran interés pera los pagesos nos manifesta clarament que la Espanya posseheix un clima envejable y á propósit pera lo adelantament de varios rams agronómichs.

No obstant jamay un sol experiment basta per fallar degudament sobre la utilitat de alguna cosa: amés, ¿no podia ser tal vegada que lo nostre blat hagués donat espigas assahonadas perquè tingué una continua regada? Be podria ser axí y axó es lo que se hauria d' examinar y veurer si tenint tant sols la regada natural ó sia la pluja, donaria los mateixos resultats que obtinguérem de nostre ensaig. Hem dit que ab un sol grà de blat habiam obtingut doble número de grans dels que dona un sol grà en lo camp, mes debem advertir que no intentam dir ab axó que lo blat tremesó done en igualtat de circumstancias doble cantitat de fruit que lo de hivern, perquè aquesta igualtat de circumstancias no existía, per quant nostre blat nasqué y se desplegó en un espay de terra capás pera deixar allargar degudament sas mes petites arrels, quant en lo camp haurian nascut en lo mateix espay tres, quatre ó mes grans; lo que proba evidentment la veritat de aquella ley de agricultura que prevé se sembre clar, y que lo adagi castellá que diu *sembrau clar y cullireu espés* es un axioma incontrastable, es una veritat que no necessita de recomendació alguna.

Lo felis exit de aquest nostre primer ensaig nos impulsá á

practicarne un altre lo qual resultat no podia menos de ser dubtós y que proposat á varios agrónomos hauriam tal vegada obtingut una resposta negativa. Tal es la proposició de si sembrant lo blat comú ó de hivern en un terren en que se hagués sembrat lo tremesó arribaria á donar fruit assahonat quant la sembra deuria verificarse en lo mes de Juliol, mes en que se recull lo blat tremesó.

Al efecte plantárem quatre ó cinch grans de blat comú en lo dia vuit de Juliol y lo deixárem en paratge ahont hi hagués una contínua sombra. En lo dia tretse de dit mes germiná ó brotá y al dia següent luego de haber tret del test lo blat tremesó remenárem la terra y lo transplantárem en la mateixa. Lo anavam regant cada dos o tres dias, fent que la terra se trobás en sahó. Axi se passá lo mes de Juliol y gran part del Agost, fins que en lo dia vint y vuit de aquest ultim mes comensáren á apareixer las espigas. Aquestas anáren desplegantse durant lo mes de Setembre, comensáren á grogejar als primers de Octubre y segat lo blat en lo dia trentahu de aquest mes doná per resultat de aquest ensaig que cinch grans de blat comú sembrat en vuit de Juliol produhiren vint y nou canyas de dos peus de altura y vint y sis espigas que donáren uns trescents grans.

Tal fou lo resultat de aquest nou ensaig, ensaig que dona lloch á consideracions de interés per nostra patria. Axi tenim que si se realisás la regada del plá del Urgell del qual tant se ha parlat axi com del canal de la Infanta se podria tenir en dit terren dos bonas cullitas de blat al any: una en Juliol ab lo blat de hivern y l'altra en Octubre ab lo blat de Juliol ó de estiu, ó be dos de blat com ho hem practicat sembrant lo primer en Mars y lo segon en Juliol y luego un'altra de patatas sembrantlas en Octubre després de la cullita del blat de Juliol.

Tals son las ventajas que conseguirian las provincias que podent tenir regada en llurs terras, repetissen en gran los ensaigs que hem practicat en petit. Lo desitg de ser útils y de fer un bé'a nostra Patria y Nació nos impulsáren á verificar los sobredits ensaigs; placia á Deu que los espanyols alsant l'agricultura del estat de inacció en que se troba, verificassen los ensaigs y resolguessen practicament los problemas agronómichs que poden presentarse, la utilitat y ventajas dels quals son evidents é incontrastables!!!

Obligats á conclourer nostras tareas per la poca acceptació per no dir despreci que han merescut nostres desvetllaments y treballs per ser escrits aquestos ab nostre idioma provincial, res mes podem ja dir sobre l' agricultura. Escrits teniam alguns articles sobre aquesta, sobre mineralogia, botánica y química: sobre lo art de vidriería, tintorería &c., &c., los que retirám per obligarnosho axí nostre deber. Despreciats nostres escrits per ser trassats ab lo idioma catalá es insultar y menysprear nostra Patria, però que se tinga per entés que los redactors de aquesta Revista jamay se prostituirán, renunciando lo parlar lo llenguatge catalá, gloriós recort de las antigas grandesas, glorias, lleys, honors y prerrogativas de la immortal Catalunya.

P. R. y P.

CATALUNYA.

SAS EXCEL-LENCIAS.

En nostre número anterior creguérem complàurer á nostres Lectors, presentantlos la biografia de nostre célebre barceloní, lo Doctor Geroni Pujades: y nostre objecte al fer tal biografia no fou solament agradar als que nos honran llegint aquesta nostra Revista, no; sinó que fou també per dar á coneixer un de nostres millors escriptors, un dels que fan mes honor á Catalunya, á fi de que se compregués ja algun tant las glorias de nostra Patria.

Peró no tan sols los homes eminentes en lletres y sabiduria constituheixen la ditxa de una nació; la constituheixen també la virtut, la forsa y lo heroisme; la constituheixen també fins lo clima baix lo qual está, fins l' amenitat del terreno, sa abundancia y fertilitat. Dirán que axó son dons especials que la Providencia concedeix als regnes y á las ciutats; no importa; ab tot se tè axó per una ditxa, per una gloria, per una excel-lencia de las nacions; puix que de l' amenitat, de la fertilitat, clima y altrás circunstancias topográficas dels pais-

sos ne resultan casi sempre mes adelantaments en la industria, major prosperitat en lo comers, mes riquesa y altrás cosas que fan apreciables y gloriosas las naciones.

No pot queixarse Catalunya; no li faltan los elements mencionats per sa ditxa: situada en una de las zonas temperadas, lo cel se mostra benéfich als suors de sos llauradors y pagesos recompensant llurs treballs; fertilisada per diferents rius que serpentejan entre sos valls y penetran los pobles y ciutats no deixa de produhir abundants y hermosos fruits; las fonts, las montanyas, los plans que en ella se troban tot serveix pera embellirla y pera ensalsarla, tot constituheix part de sas excel·lencias, y quiscuna d' eixas es digna de un article separat.

Peró abans de tal cosa hem judicat no seria mal dir alguna cosa d' ellas presentantlas en conjunt com en un quadro, á fi de que axi fassa mes cop. Mencionárem donchs lo mes principal acerca d' ellas.

No cal entretenirnos en fer veurer la excel·lencia de Catalunya per haber nascut en ella homes insignes, que han estat héroes en lletres y en armas. Bastant conegut es lo nom del Doctor Pujades, del qual vegéren nostres Lectors la biografia; bastant ressona per tot arreu lo nom del Dr. Francesch Vicens García, Rector de Vallfogona, Princep dels Poetas catalans, qui, qual altre cisne, cantá estant en la sua agonía, component aquell tan celebrat y hermós cant, que comensa: *Desde est catafal incógnit*; bastant coneix tothom al célebre Anton Martí y Franqués, qui desde lo any 16 de sa edat fins que morí que ne tenia 82 se ocupá incessantment en observar y meditar la naturalesa, qui fou lo primer que fixá la verdadera quantitat de oxígeno en lo ayre atmosféric y feu varios ensaigs sobre botánica; bastant sabut es lo nom de Josep Queraltó cirurgiá de cámara del Rey D. Carlos IV, lo qual inventá un nou mé-

todo de curar las heridas, y fou director dels hospitals militars de Navarra y Guipúzcoa; bastant que se sab ja qui es D. Joan Moles Margarit bisbe que fou de Girona, cardenal del títol de Sta. Balbina, canceller del principat de Catalunya y reputat per famós teólech, jurisconsult y humanista; bastant.... però per ventura la Fama no ha fet ressonar del un al altre polo los noms dels célebres catalans Ballot, Eura, Ferrer, Aribau, Ferreras? Per ventura ignora algú las hassanyas de D. Jaume Rey de Aragó anomenat lo Conquistador per sas famosas conquistas de Mallorca, Valencia y Murcia? Per ventura no se saben los fets il·lustres de D. Martí Rey també de Aragó, de qui se conta que una vegada ab 500 homes no més fou vencedor de 4000 de caball? Enfadosos seriam si volguessem relatar aqui la historia de tots nostres famosos héroes en armas y en lletres; qui vulla tenir la curiositat de saberho pot mirar un llibre fet per lo Illm. Felix Torres Amat intitulat: *Memorias para ayudar á formar un diccionario critico de los escritores catalanes*, ahont trobará la vida de tots los homes il·lustres de Catalunya (1).

Y que dirém dels fills de nostra Patria, que han estat eminents en santedat y virtut? Ah! No cal tampoch entretenirnos en axó; que parlen per tots los demes las Eularias, los Joseps Oriols, los Ramons Nonats y Ramons de Penyafort, los Olaguers, los Magins, los Armengols, los Bernats Calvó, los Justs, los Dalmacis Monner, las Marias de Cervelló y altres molts, de modo que, segons Feliu (2), Catalunya es urna sagrada de mes de 600 cossos sants, la major part fills seus.

[1] Aquest llibre es imprés en Barcelona en casa Verdager.

[2] Feliu an al. de Catal. llib. 1. cap. 5.

Hem dit ja que Catalunya gosa de un clima benèfic en rahó d' estar situada en una de las zonas temperadas y de la varietat en son terreno. En efecte per allí corre un riu, per allà se aixeca una montanya, per aquella part se divisa un vall, per aquesta un pla, y per tot colls, boschs, fonts, la major part de aigües minerals, com igualment moltes minas, lo que constitueix l' abundancia y riquesa de nostra adorada Patria. Abans doch, de dir res de aquesta abundancia, es necessari parlar un poch dels rius, de las montanyas, dels valls &c.

Los rius mes notables de Catalunya son: lo Ebro molt abundant de peixos, lo Segre, Ter, Llobregat, Fluvià, Garroña, Muga, Besós y altres menes caudalosos.

Entre las montanyas mes deliciosas de Catalunya, de que se pot fer menció es la montanya de Montjuich situada á mitg quart de llegua de Barcelona, essent una de las bellesas que la hermostejan. No es menos deliciosa y agradable la montanya de Montserrat tan visitada com envejada dels estrangers. Mirada de lluny, sembla enterament áspra y sens rastre de vegetació, mes ab la proximitat va prenent un aspecte molt agradable; puix se troban en ella arbres sempre verts y plantas aromáticas. Monseny es també un mont molt elevat precíós per los metalls, y mármols, poblat de frondosos arbres, matisat de olorosas flors y afavorit de abundancia d' herbas medicinals. Altres podriam citar, com lo famós Canigó, Mont-negre, Vallgorguina, San Grau, Requesens; però una montanya hi ha sobre totes admirable. Tal es la montanya de sal de Cardona, de una llegua de circumferencia y de uns 500 peus d' elevació; montanya de la qual se trau casi tota la sal que s' emplea per esser la mes blanca y la millor. Una vista la mes encantadora s' ofereix tots los matins al comensar á despuntar lo Sol sobre l' horisont, puix los refulgents raigs

del astre del dia reflecteixen sobre dita montanya y se manifesta un espectacle lo mes hermós.

Peró si Catalunya abunda de montanyas que l'adornan, no menos abunda de valls, plans, boschs y colls, que la fan apacible y pintoresca. Lo viatjant que venint de Fransa entra en nostra amada Patria per la part de Figueras ha de quedar precisament commogut y arrebatat, puix se li presenta un pais sumament deliciós, en lo qual la industria y lo art competeix en ab la naturalesa benefactora; y particularment si puja al magnífich, grandíós y alabat castell de Figueras veurá ab gran admiració lo immens y agradable pla del Ampurdá, que está com sembrat de llochs y caserías entre mil y mil oliverars y altres arbres fruiters. Y que dirém dels plans de Girona, Urgell, Matabous, Tarragoná, Vich, Panadés, Vallés, Cerdanya, Osona, y sobre tots del de Barcelona? Aquesta ciutat, famosa capital de tota la Provincia de Catalunya, no solament presenta un aspecte agradable en son interior, si que també en sos contorns. Per totes parts no se veuhen altras cosas que ricas produccions, camps fèrtils y hermosos, y després de axó se ofereix á la vista una multitud d'edificis que cubren lo pla fins á las montanyas vehinas y fins als llochs de Sans, Sarriá, S. Gervasi, Gracia, Horta, S. Andreu de Palomá, S. Martí de Provencals, Clot, Badalona y altres; tot lo qual sembla á primera vista una ciutat considerable, y la major part no son altra cosa que torres ab sos jardins, galerías, laberintos, surtidors, cascadas y estatuas. Tot axó y molt mes, se pot dir respecte del pla de Barcelona y demás plans de Catalunya; però lo nostre intent no es allargarnos massa sobre una mateixa cosa, sino dar una succinta ressenya de las excel·lencias de la nostra Patria. Per lo tan breus serém per lo que atany als valls, boschs y colls, dient solament que entre los valls

los mes famosos que se contan son los de Aran, Andorra, Bar-rabés, Farrera, Aro, Conca de Tremp Aneu y lo vall Clara; que los boschs de Gravalosa, Malatosquera, Poblet y del Molar son los del major apreci; y que finalment son los mes notables lo coll Sérola, coll Dorta, coll de Creu y coll de Perxa.

Peró en lo que no podem ser molt curts es parlant de las fonts y de las minas, no obstant que per mes que digam, no podrem dirho tot. Tal es l'abundancia de minas y de fonts que enriqueixen á Catalunya. Que se vage sinó á Caldes de Bohi, que se recorran las immediacions de la Seu de Urgell y per tot se veurá aigua y mes aigua, fonts y mes fonts; y lo mes particular y que mes honra á Catalunya es que la major part de ditas fonts son de aguas minerals bonas y útils pera molts malalties. Sobre lo poble de Sarriá cerca de Barcelona en la montanya de S. Pere mártir hi ha dos fonts fredas de aigua ferruginosa ó de ferro, una á cada part de dita montanya. No molt distant també de Barcelona en la montanya de Moncada hi ha un'altra font freda y ferruginosa igualment. De poch temps á aquesta part se ha descubert una font de aigua carbónica en un poble cerca de Mataró, anomenat Argenton. A una hora y mitja de distancia de la vila de Granollers en Vilamajor se troba una font, que analisant sas aguas se trobá que tenian lo ferro en disolució á favor del acido sulfúrich formant lo sulfat de ferro. En lo Panadés, en un poble dit Llorens hi ha una font ferruginosa y freda. Es també ferruginosa y freda l'aigua de la font situada en la montanya de Rocabrúna devant del poble de Gavá. De igual propietat gosa la de la font que se troba á l'altra part de la serra del monastir de S. Geroni, anomenada vulgarment *font groga*. Aguas minerals pertanyents á la classe de sulfurosas abundan

en Esparraguera y Olesa, las quals serveixen per moltes malalties. A quants haurá deslliurat de llurs mals l' aigua que diuen de la *Puda*? Y qui pot ignorar la virtut de l' aigua de las fonts de Caldas de Mombuy, la temperatura de las quals es de 55 graus del termómetro R. ? No molt lluny de Barcelona, á una llegua de distancia no mes hi ha una font que se anomena den *Xirot* molt coneguda y celebrada, l' aigua de la qual es freda y deposita molta quantitat de óxid groch de ferro. Altras y altras son las fonts que podriam citar y de que abunda Catalunya, però no ho fem per no esser molestos, no obstant que no podem deixar passar per alt las particularitats (puix son molt curiosas) de las aigües de S. Miguel del Fay, las de dos fonts que hi ha prop de Banyolas y las de un' altra font situada devant la vila de Olot. Las aigües de S. Miguel del Fay tenen la particularitat de petrificar (3) qualsevol cos, de manera que moltes vegades ofereixen unas figuras ó aspectes molt agradables y hermosos los cossos per ellas petrificats. No menos singular es la propietat de las dos fonts mencionadas que se troban prop de Banyolas. L' aigua de aquestas dós fonts es molt clara, y no obstant que se hi aplique ó se rente ab ella qualsevol cosa, aquesta se torna de un color de or molt perfet. En quant á la font que habem dit estar situada devant la vila de Olot, qualsevol pot pensarse que tractam de una corrent de aigua, y no volem dir res de axó. Tractam de dos forats, dels quals surt un aire molt fret y gelat que sembla insufrible, de modo que los habitants de aquells paratges hi acostuman á posar lo vi, l' ai-

(3) Petrificar vol dir convertir y transformar en pedra ó endurir de manera que ho semble.

gua, las frutas &c. pera que se refreden; y per axó ho habem anomenat *font*, perque realment pot dirse *font de aire*.

Passem ara á las minas que se troban en Catalunya, punt sobre lo qual podriam també exténdrernos molt y punt que constitueix una de las glorias mes principals de nostra Provincia. Abundantíssimas son las minas de plom en nostre Principat. Axi ho poden probar las que hi ha en la provincia de Tarragona y que particularment abundan cerca de la Selva, de Ulldemolins, de Falcet, Vellmunt, Escornalbou y Bosch de Poblet. Axi ho poden probar també las que se troban en la provincia de Lleyda, en la qual hi ha igualment minas de coure, de ferro y de carbó en los monts, y no hi faltan tampoch hermosos cantells de márml. Márml se troba també cerca de Tarragona y en la montanya de Rosas n' hi ha de molt hermós. La provincia de Girona es igualment molt rica de minas, puix n' hi ha de plom *argentífero* (4), de coure y de ferro en lo Ampurdá, Basagoda, Anglés, Sellera, Osó, Vidreras, Llagostera, la Bisbal, Palafurgell y altres paratges. No hi falta tampoch en nostra Patria carbó de pedra; minas de aquesta substancia tan útil hi ha en Eril, castell, en Eugasa, en Figols, Surroca y en lo vall de la Muga. Argent viu se troba en unas montanyas á dos lleguas de Vilafranca de Conflent y prop de Tortosa. Lo ferro abunda molt: sen troba en Ventolá, Tarradas, S. Llorens de la Muga, Monroig, Montanya de Requesens y en altrs mil parts que seria llarch lo contarho. Plata, or, jaspes, coral preciós, alabastre, pórfidos.... si, tot axó constitueix també riquesa de

(4) Que sembla plata per tenirne tal vegada alguna petita quantitat.

Catalunya. Que ho digan los Pirineus en quant á lo primer y segon; que ho diga Roda y los contorns de Tortosa per lo que pertany als jaspes; que ho diga Bagú y sas immediacions marítimes, per lo que té respecte al coral; que ho diga Sagarró en quant al alabastre; y en fi las cercanias de Tarragona nos ho dirán per lo que mira als pórfidos. May acabariam si haguessem d' enumerar una per una todas las minas, que hi ha en Catalunya: aquesta es materia al pas que interminable, sempre nova; puix sempre s' estan fent nous descobriments de altrás minas. Per no esser llarchs citarém solament lo descobriment, que en 1833 feu en Canet lo digne professor de Quimica de la Casa Llotja de Barcelona lo Dr. D Josep Roura (5). Aquest célebre ingeni donchs descobrí en un terrenó del mencionat lloch de Canet la existencia del sulfuro de molibdeno.

Just es donchs, que digam ara alguna cosa de l' abundancia de nostre país, abundancia deguda en part á la laboriositat é industria dels catalans, que ab llur treball y cuidado han sabut fertilisar llur terrenó y utilizar molts de sos productos. Lo forment tan necessari pera la vida humana se cull en gran abundancia en molts parts de Catalunya, en particular en Urgell, en lo Vallés, en Vilafranca del Panadés, en Cellent y en lo camp de Tarragona. Lo vi que també es de tanta necessitat y apreci es un dels rams mes principals de la riquesa de nostra Patria, per haberhi extensas vinyas per tot arreu que produeixen uns vins los mes exquisits, mereixent una particular atenció lo vi moscatell que se fá en

(5) Molt conegut es aquest famós Quimich per sos vastos coneixements en aquestas materias.

Rosselló, la malvasia de Sitjas y de Falset y los vins preciosos de Llanzá, de la Selva, de Culera y sos contorns en lo Ampurdá, los de Alella, Tayá, Tiana y Mataró en la costa, los de Porrera y pobles immediats dits del Priorat. L' oli es també un dels articles de mes us. En Catalunya donchs, es molt abundant la cullita de oli, en especial en lo Ampurdá, Vilanar, Figueras, Mayá, Besalú, en alguns pobles de Urgell, en alguns punts del Vallés y sobre tot en Olesa, lo qual es molt estimat. En una paraula tota especie de produccions se troba en Catalunya: tota manera de llegums, y grans com civadas, ordi, blat de móro &c. &c. se troban en Martorell, Oliana, Olost, Prats de Rey y altres paratges; patatas en Llanás, Lles, Puigcerver y altres punts; de mel sen fa molta y molt bona en Igualada y Manresa. Las llangonissas de Vich son molt estimadas; igualment los formatges de la Selva de Girona. En la montanya de Requesens, en Malpás, en Pinyana y altres puestos abundan molt los ramats. Y que direm del aiguardent? Ah! Moltíssims son los paratges de Catalunya ahont n' hi ha fábricas, en especial en Vallmoll, Valls, Sarreal, Riudecols &c. &c. Ni menos abundants son las fábricas de altrás cosas, com paper en Olot, Capelladas y en Riba; fábricas de vidre en Pratdip, Mataró y Vacarissas; de panyos en Sabadell, Tarrassa y Manresa; de filats de cotó en S. Joan Sastons, Torá, y Roda; de armas de foch en Ripoll; de taps de suro en S. Feliu de Guixols, Palamós y Junquera; de.... però precis es que ho digam de una vegada, fábricas de bayetas, franel·las, sabó, construcció de barcos, fabricació de sedas y de robas de tota especie... veheus aquí lo que á cada pas trobaréu en Catalunya. No hi ha mes que mirar en Barcelona, ahont queda un encantat al veurer tanta fábrica de tota mena, y la major part d' ellas mogudas per la forsa del vapor; sent admirable tam-

bé lo gran comers que en dita ciutat se fa y lo continuo moviment de carregar y descarregar que se observa en son port. Y no pense ningú que axó sia exclusiu de Barcelona, puix que en los ports de Salou, Tarragona, Palamós, Rosas, &c. es també bastant actiu lo comers.

Tot lo exposat donchs, junt ab la magnificencia y sumptuositat de molts temples, palaus y altres superbos edificis que hermostejan Catalunya, y junt igualment al nom dels antichs é il·lustres comptats y Baronias que hi ha hagut, y de lo qual se conserva encara algun rastre en moltes famílies nobles, dona un nou esplendor á nostre Principat.

Crehem haber complert lo promés, axó es manifestar un quadro sensill y compendiat de las excel·lencias de Catalunya. No sens culpe donchs, si en la explicació de alguna d'ellas hem passat molt ràpidament; si nos haguessem entretingut massa, no hauria estat fer un quadro; hauria estat més bé fer una historia cabal, no era aquest nostre objecte, y per lo tant pensam haber fet bé, usant de la rapidesa.

M. R. B.

LITERATURA.

LO VERDADER CATALA

À SOS SUBSCRIPTORS.

ROMANSO.

*Som lo sigle de las llums ,
Se sent dir á cada pas ;
Y si es veritat , ó no
No vull ara averiguar :
Lo que es ben cert , y ho diré ,
Que progressa molt lo gas ,
Puix que moltes plassas , casas
Y carrers d' esta ciutat ,
De Barcelona , vull dir ,
Son per ell il-luminats.
Sent donchs , temps d' il-lustració
Ja no trobo res estrany ,
Que surten tants periódichs ,*

Tantas revistas y tants
Llibres, obras y folletos,
Com en Espanya se fan:
Mes entre tants periódichs
Ni un s' en veu en catalá;
Per axó he volgut surtir
Nostre idioma parlant,
Per fer veurer que ell es dols,
Agradable y elegant,
Y qui diga lo contrari
No lo sab pronunciar,
Perqué n' hi ha molts y moltissims,
Que se troban en est cas;
Y com molts de lo que ignoran
Blasfeman, com diu San Pau,
Diuen que es incult y aspre
L' idioma catalá.
Ha estat traurer tal idea
Mon objecte principal;
Peró confesso, Senyors,
Que so quedat enganyat;
Puix ja s' veu que es nostra llengua
Odiada en general;
No mes n' hi ha alguns poquets,
Que en amor patrio inflamats,
Y ansiosos per las glorias,
Grandesa y prosperitat
De llur país, lo estiman molt,
Y per axó m' han honrat
Ab llurs subscripcions: mil gracias
Á ells tributo per lo tant.

Los altres morir me deixan ,
Y ja estich agonisant ;
Ma vida , ma curta vida
Ja s' acaba per instants.
Per que res á ningú dega
Jo mateix me vull formar
Lo epitafi , que en ma tomba
Mano se haja de posar.
En los conceptes següents
Vull donchs jo sia expressat.

Epitafi.

Catalans... !!! que aquí passau ,
Si sentiú lo vostre cor
Inflamat de patrio amor
Ah.. !! plorau ; si , si , plorau ;
Puix baix esta tomba jau
Lo verdader Catalá ,
Lo qual perquè desitjá
Parlar en sa propia llengua
De alguns fou tingut á mengua ,
Y axó la mort li causá.

M. R. B.

Es cert que apenas comensats nostres treballs sens digué una y altra vegada per personas respectables, que no tindrian

molta acceptació. En lo mateix pensament abundavam nosaltres ja abans de comensarlos; però com nos creyem que be seria molt no reunissem lo suficient número de subscriptors pera costejar los gastos de la impressió, que era lo que sols desitjavam, passárem avant en nostres intents. Nostres càlculs han surtit errats, nostras esperansas fallidas. Ab sol los sis números que han vist la llum tenim ja perduas de consideració pera nosaltres. Nos vehem donchs obligats á cessar en la publicació de *Lo verdader Catalá*.

Ho sentim no per nosaltres, que com habem dit no treballavam per interés, sinó per la idolatrada Catalunya, nostra adorada Patria, lo qual benestar y prosperitat era lo únich objecte de nostres desvetllaments.

Res dirém, puix que bastant habem dit, del principal motiu perquè no ha estat acceptada nostra *Revista*. Es la més ultrajant injuria contra la Patria tenir ab tant despreci son llenguatge que fou un dia lo encant dels amants en las gaytas dels trovadors, y la veneració dels prínceps y pobles en los códichs plens de sabiduria y en los magestuosos reals decrets ab ell escrits.

La inrahó ab que se tè per incult y grosser lo idioma catalá per falta de son estudi va cundint ja fins per los mateixos pobles del camp y de la montanya, los quals ja comensan á xampurrar la llengua castellana especialment en llurs escrits. Si se continua en aquesta aversió á las produccions catalanas, lo hermós llenguatge dels Garcias se va á perdre pera sempre.

Si; ho tornam á repetir, nostre Principat va á quedar sense son llenguatge, y dintre pochs anys va á esser un' altra Castella, ó al menos una segona Valencia. ¡Pobre Catalunya! com desprecian tos ingrats fills una de tas majors glories....!!!

No podem acabar sens dir quatre cosas als verdaders cata-

lans, que nos han honrat ab llurs subscripcions. Als donam las gracias mes expressivas, demanantlos al mateix temps dissimulen las faltas de tota especie, en que joves de poca instrucció hajam pogut incórrer involuntariament á la veritat; y esperam que escusarán particularment (en especial los de fora Barcelona) la poca puntualitat ab que han rebut los números de la *Revista*. No arreglada encara la empresa, y escás lo personal de la Redacció per motiu de las pocas subscripcions no nos ha estat possible cumplir com desitjavam.

Nostre anhelo era compláurer als SS. Subscriptors, y estiguén certs que al cessar en la publicació de nostra *Revista* es per sernos del tot impossible lo continuar y fer mes esforços dels que habem fet, á fi de arribar fins al número actual.

VARIETATS Y NOTICIAS.

JUNY.

- Dia.** 1. Dijous. S. Simeó lo menor monjo; y S. Fructuós confessor.
2. Divendres. SS. Marcell, Pere y Erasme mártirs.
3. Dissapte. S. Isaach monjo y mártir nat en Córdova de una de las mes ricas y nobles familias.
4. Diumenge. *Pascua de Pentecostes ó del Esperit Sant*. S. Francisco Caracciolo Fundador de la órde de clergues regulars menors, y Sta. Saturnina verge y mártir.
5. Dilluns. (Festa de precepte.) S. Bonifaci bisbe y mártir, y S. Sancio mártir.

6. Dimars. (Festa de mitja creu). S. Norberto Fundador del orde *premonstratense*.
7. Dimecres. S. Pau bisbe y confessor y Ss. Pere, Sabiniá y companys martirs.
8. Dijous. S. Salustiá confessor y S. Medardo bisbe y confessor. *Fira en Artias de la Vall de Aran*.
9. Divendres. S. Prim y S. Feliciá germans mártirs.
10. Dissapte. Sta. Margarida reyna d' Escocia, neta de Eduardo II., Sta. Oliva verge y mártir y Ss. Crispulo y Restituto martirs.
11. Diumenge. La festa del grandíós misteri de la Santíssima Trinitat y S. Bernabé apóstol. *Fira en Sallardú, Arbucias y Copons*.
12. Dilluns. S. Joan natural de Sahagun en lo regne de Leon y S. Onofre Anacoreta.
13. Dimars. (Festa de mitja creu.) S. Antoni de Padua, dit axi, no obstant que fou natural de Lisboa, perquè estigué moltíssim temps en dita ciutat de Padua.
14. Dimecres. S. Basili apomenát lo *Magno*, títol que meresqué per haber estat molt eminent en virtut y sabiduria, bisbe, doctor y fundador.
15. Dijous. (Festa de precepte). Festa del *Corpus Christi*, axó es, del adorable misteri del Santíssim Sagrament del Altar, y Ss. Modesto y Vito mártirs.

Quants misteris, que gloriosas solemnitats nos recorda la Iglesia nostra Mare en la següent quinsenada! Pentecostes, la festa de la Sma. Trinitat, lo dia del *Corpus* son memorias venerables pera tot cristiá quens fa presents la Iglesia y presenta á l' adoració dels fiels.

En lo diumenge próxim y en los demes dias de la octava

recordam la maravellousa vinguda del Esperit Sant sobre dels Apóstols reunits ab la divina Mare de Jesus y alguns deixebles en Jerusalem.

En oració fervent estava la Santa companyia esperant lo divino Paraclet quels havia promés lo Mestre celestial abans de sa gloriosa ascensió, quant despres de deu dias de aquesta se sent un gran soroll en lo lloch ahont estavan reunits la Sma. Verge y demes deixebles de son Fill, y apareixent un gran resplandor de una exhalació inflamada posa sobre lo cap de cada hū d' ells.

No podia haberhi major analogia entre la *Pentecostes* dels jueus, y la del poble cristia. Aquells celebren llur *Pentecostes* (paraula hebrea que significa quinquagésima, ó cinquentena, axó es, espay de cinquanta dias) en memoria de la publicació de la lley de Deu feta al estruendo de trons y llams sobre la montanya de Sinai lo dia cinquanta de llur eixida del Egipte, que fou lo dia de llur redempció, y la nostra *Pentecostes* nos recorda la divina virtut donada per lo Esperit consolador als apóstols pera publicar la nova lley, al soroll també de un vent impetuós y á la brillantor de foch celestial cinquanta dias despres de haber la resurrecció del Home-Deu posat lo sello á nostra redempció y salvació eterna.

Apenas haguéren rebut los Apóstols lo divino Esperit ja no fóren aquells homes grossers y cobards que negavan y abandonavan á llur Mestre. Intrepits y plens de sabiduria celestial surten per los carrers y plassas de la deïcida Jerusalem y predican lo Jesus Nasareno que acabava d' esser crucificat per un poble ingrát. Per tot lo mon se propagan, portant per tot lo coneixement de un Deu clavat en creu per la salut dels homes, y lo de la Trinitat sacratíssima, en nom de la qual batejan á las gents.

Aquest inefable misteri es lo que en lo segon diomenge proposa á nostra crehencia y veneració la Iglesia. Tres personas distinctas y un sol Deu: una sola divina naturalesa tota y perfecta en tres personas real y verdaderament diferents, volem dir, que la una no es l' altra. Lo Pare no es lo Fill ni lo Esperit Sant, ni lo Fill y lo Esperit Sant son los mateixos entre sí. Lo Pare es Deu etern, immens, perfectíssim, lo Fill es Deu etern, immens, perfectíssim, lo Esperit Sant es Deu etern immens, perfectíssim, y sols hi ha un Deu etern, immens, perfectíssim. En nostra ánima, encara que no enterament igual y perfet hi podem trobar un exemple: memoria, enteniment y voluntat, tres potencias de la nostra ánima espiritual cada una, incorruptible, y no obstant sols tenim una ánima espiritual é incorruptible.

Finalment en lo dia últim de la quinsenada sens recorda l' admirable institució del *miracle dels miracles*, com lo anomena un Doctor de la Iglesia, lo santíssim Sagrament del altar. Ja parlarem de aquesta prenda de amor que en las últimas horas de sa vida mortal nos deixá lo bon Jesus, lo dia del dijous sant, que fou lo propi en que fou instituit tan august y amorosíssim Sagrament. La Iglesia no obstant ha trasladat aquesta solemnitat per estar llayors en lo recort de la dolorosa mort y pasió de son divi Espos, y per voler que misteri y sagrament tan ple de maravellas y sobreplé de carinyo ocupe en un dia particular tota nostra gratitut y afecte. Per axo en lo dia de *Corpus* se fa una professó solemne en tots los païssos católics en la qual se porta en triumfo lo cos de Jesus sacramentat. ¡A vista de tants misteris quin verdader fidel no se umplirà de una fe ardent y de un humil y sant respecte! quin cor cristiá no saltará de goig y contento en lo Senyor á vista de festas y solemnitats tant grandiosas!

No dubtam que nostres subscriptors estan al corrent de las metamorfosis que estant passant en nostra desgraciada nació. ¡Qui ho habia de dir que després de la sangrenta guerra en los camps habia de venirne un' altra pot ser de mes angustiosa en los salons parlamentaris, en los gabinetes dels polítichs, en las ciutats, en las vilas, en los pobles... per tot!

Lo ministeri Lopez caygué: ne pujá un de nou que apenas una semmana ja fou modificat, y que encara no se ha pogut completar, puix que falta lo ministre de Estat. Tenim donchs ministres, de Gracia y Justicia ab la presidencia lo Sr. Becerra ben conegut per las disposicions que l' altra vegada assentat en la mateixa poltrona doná contra la Iglesia, de Hisenda lo Sr. Mendizabal á qui per sa fama fins anomenan los campaners per haberlos deixat sense feyna, de Guerra (interino per haber fet dimissió lo Sr. Hoyos despres de pochis dias de haberse encarregat de la cartera) lo general Nogueras, célebre per haber fet matar á la mare del famós Cabrera, de Marina lo Sr. Cuetos, y de Governació lo Sr. de la Serna.

Es cert que los primers moviments de vida del nou ministeri han estat fets grandiosos y memorables: un indult á tots los reos polítichs, abolicció dels drets de portas que pertanyen á la hisenda pública, suspensió dels pagos de contribucions fins á la reunió de las novas Corts, dissolució de aquestas, revisió del projecte de ley que sobre la INDUSTRIA COTONERA se ha de presentar á las Corts, grans cambiaments de generals de una provincia al altra; però es cert també que pobre ministeri fou rebutá pedradas y á crits de *fuera y abajo* en Madrid; y las provincias sia per los noms de alguns que lo componen, sia per

lo entusiasme quels havia causat lo ministeri Lopez, sia per la dissolució de las Corts, sia perquè pensan haver arribat la hora de fer un gran pronunciament, lo que no hi ha dubte que van á fer un sacudiment horrorós.

Málaga ha alsat ja la bandera de *independencia* del govern de Espartero fins que vingue lo ministeri Lopez y se pose en práctica son programa; Reus no se enten de res de axó y vol se regonesca en seguida la major edat de la Reyna. Se diu si Cadiz y Mataró han seguit lo moviment, y si lo volen seguir Sevilla, Alicant y demes pobles de Andalucía. ¿Y Barcelona? En Barcelona dias fa se hauria alsat la bandera á no haber mediat la gran prudencia y prestigi dels Alcaldes constitucionals, y abuy ha estat ab prou feyna suficient la vigilancia de aquestos pera contenir lo poble que temem no sabrá estar com-primit molts dias. Lo Cel nos guarde de mes desgracias y de major desventura á nostra infortunada Espanya!

De Valladolid escrigueren á la *Posdata* periódich de Madrid, que lo dia 22 aparegueren pasquins en molts paratges de dita ciutat, en los que se llegia: *Abajo el Regente, Viva la Reina, Viva la constitucion!*

Lo *Stranier Britannia* ha portat noticias de la isla de Cuba, segons las quals han estat fusellats 80 negres dels que se subleváren en Toabaja, y 43 condemnats á galeras.

També en Valencia los estudiants de la Universitat han fet llur pronunciament pera que sels abreviás, diuhen, lo temps de assistir á la cátedra. Lo *Gefe* polítich que acudí á fi de restablir la tranquil·litat, rebé una pedrada al cap. L'orde no obstant ja torna á regnar en aquella capital, ahont se acercáren tropas.

Segons la *Gaseta d' Estat de Prusia* lo Sr. compte Toreno célebre moderat, va á publicar una memoria sobre nostre pais consultant los papers de la Reina mare.

Se diu que Mr. Guizot anirà aquest any á las riberas del Rhin ahont se avistarà ab lo princep Metternich.

En América continua la guerra entre Mexico y Yucatan, que causa immensos perjudicis als dos paissos. La esquadra mexicana está bombejant lo port de Serade, però sens esperansa de obtenir ningun bon resultat.

Campeche segueix resistintse als mexicans.

Escriuhen de Irlanda. Lo govern anglés se ha vist precisat á concentrar aquí forsas considerables, puix l' agitació va prenent un caràcter molt grave y alarmant. Los agitadors estan resolts á oposar forsa á la forsa, y també á usar d' ella en lo cas de que se impesca á la prempsa lo parlar de la revocació de la *unió*.

Sembla que tota la Irlanda se vol unir pera treballar legalment y ab totas las forsas á fi de alcansar iguals drets ab los inglesos.

Un periódich irlandés diu sobre aquesta mateixa materia. «Sols sis lleguas separan á la Inglaterra de la Irlanda. Coneixem nostras forsas. Millers de irlandesos estant resolts á pendrer las armas. Desitjam la pau; però en cas de guerra no nos quedarem en saga. Que no nos irrite, donchs, la Inglaterra, que no nos insulte, perquè tal vegada será major la venjansa de lo que se figura.»

Y nosaltres afegim que tal vegada no està lluny la venjansa del Cel contra la trastornadora del mon; y que la mateixa po-ma de discordia que ella ha tirat en mitg de nacions, que li feyan nosa, va á ferli abaixar son orgull y ambició, la guer-ra civil que ha encés ó á lo menos alimentat en mes de un regne.

Lo S. Pare ha surtit á recórrer algunas ciutats y pobles de sos felissos Estats. Per tot es rebut ab las mostrars mes grans de afecte y veneració; per tot ahont arriba lo poble no vol permetrer que tiren son cotxo los caballs, sinó que ell mateix vol portar en triumfo á son idolatrat Soberá, y pare y pastor bondadós. Tothom queda predat de l' afabilitat y bellas pre-n-das de Gregori XVI.. Deu nos lo conserve anys sens fi!

Segons han dit alguns papers de Madrid lo ministeri Lopez luego de instalat escrigué á Roma á fi de arreglar los assump-tos entre aquella Cort y la nostra. Diuen dos periódichs francesos que lo govern de Lluís Felip habia de ser lome dia-ner en aquest particular. Infelis Espanya, pobre espanyola Iglesia sembla que encara no han arribat los dias de vostra ventura!... No temau; un poch mes de sufriment y paciencia, y van á lluir pera vosaltres temps mes felissos y joyosos.

IMPRESA Y LIBRERIA DE V. TORRAS, RAMBLA DE ESTUDIOS.

En dita impremta y llibreria se trobaran los següents llibres en los respectius idiomas catalá ó castellá.

Cataluña en la mano con individuacion de los nombres de sus pueblos por orden alfabético y su correspondiente declaracion en cada uno por estado, señorío, obispado, corregimiento, subdelegacion, número de vecinos, número de almas, horas de distancia que hay desde cada pueblo á la cabeza de subdelegacion y de esta á Barcelona, situacion, estafetas, ó carterías donde debe dirigirse la correspondencia para cada pueblo ó lugar. Dias en que celebran ferias, producciones, industria y minas. 1 tom. en 4.º 10 rs. rústica.

Diccionario teórico, práctico, histórico y geografico de comercio por Boy, 4 toms. 4.º mayor 14 duros pasta.

Diccionari catalá, castellá, y llatí per Labernia. 2 toms. en 4.º mayor en pasta y olandesa 160 rs.

Id en catalá, castellá, y vice versa 2 toms. 8.º pasta 48 rs.

Manual de piadosas meditacions, per Arnautó 3 toms. en 8.º bastant abultats á 24 rs. pasta y un tomo en 4.º de las Dominicas á 20 rs. en pasta.

Meditaciones con que algunas particulares Iglesias de Barcelona promueven la devocion de los fieles en el ejercicio cotidiano de la oracion mental, 3 toms. en 4.º á 20 rs. rústica.

Tesoro de la juventud, y la perfecta educacion, compendio de los principios de todas las ciencias y conocimientos útiles, por Boy 3 toms. 8.º con 3 laminas ó mapas, 10 rs. rústica.

La Cuinera Catalana, ó reglas útiles, fáciles, seguras y economicas per cuinar be, ab lo suplement y tractat de rebosteria 4 cuaderns en 8.º á 8 rs. rústica.

El Quijote de la revolucion ó historia de un héroe político, filosófico, moderno; esta obra, al paso que chistosa y satírica es instructiva, y agradable y de un prudente, y honesto pasatiempo, no solo por su parte geografica, y noticia de los últimos descubrimientos, que han hecho por el globo los viajeros ó historiadores modernos, y moral que encierra; si que tambien por la parte historica de las revoluciones que contiene 4 toms. 8.º á 24 rs. rústica.

El alma deseosa de salvarse, dedicando un triduo á aprender la importante ciencia de morir en gracia del Señor: este tratado es utilísimo á todo cristiano y á mas los Sres. Sacerdotes podran servirse de él para ausiliar á los moribundos. 1 tom. en 12.º con 4 láminas finas á 5 rs. en rústica.

Coro de doncellas con su Maestra, tratando de la pasion del Señor y de los dolores de la Virgen SS. mientras estan trabajando. 2 cuadernos 8.º á tres rs. rústica.

Clamor de la caridad cristiana para las necesidades del presente siglo un tom. en 12.º á 3 rs. rústica.

Compendi de la vida del princep dels pagesos S. Isido llaurador ab una novena del mateix Sant: 1 tom. 8.º á 4 sous rústica.

Opúsculos religiosos y morales útiles á toda clase de personas singularmente á los niños que cursan las escuelas, incluyendo documentos muy provechosos y saludables, impresos en dialogo, en prosa y en verso. 1 cuaderno en 8.º 2 rs.

Gramatica y Vocabulario para hablar, leer y escribir los idiomas castellano, inglés francés é italiano, sin necesidad de maestros; por Ainsa 2 toms. en 8.º 15 rs. cada uno rústica.

Segona conversa del Isidro ab lo Sr. Rector sobre la confesió sacramental per Ponti. 1 cuadern en 8.º á dos rs. rústica.

Y molts altres de devoció novament impresos entre los quals hi ha: Lo Mes de Mars dedicat al Patriarca S. Joseph y la novena de son Patrocini. Lo Mes de Maig ó de Maria SS., ab una numerosa collecció ascética impresa en Valencia de varias materias y devocions.

